

KOMENTÁŘ: JSOU AUTOŘI NENÁVISTNÝCH PŘÍSPĚVKŮ V ONLINE PROSTŘEDÍ BEZTRESTNÍ?

Kamil KOPECKÝ

V posledních letech - v souvislosti s celou řadou celosvětových problémů (migrace, změny klimatu, politické krize, terorismus apod.) - došlo k výraznému zhrubnutí komunikace v prostředí sociálních sítí. Nadávky, urážky, vyhrožování či nabádání k trestné činnosti se stalo běžným... a v řadě diskusních skupin zcela normálním způsobem komunikace. Uživatelé, kteří tuto formu komunikace vzali za svou, pak argumentují především tím, že přece píší pravdu a že využívají svého práva na svobodu slova. Postupně tak posouvají hranice celospolečenských norem a to, co by před 10 lety bylo zcela neakceptovatelné a zavrženíhodné, je běžné a vlastně normální.

K hlavní atributům komunikace v online prostředí patří **(zdánlivá) anonymita uživatelů**. Ta dodává uživatelům pocit bezpečí a zároveň pocit beztrestnosti, pod anonymním profilem si mohou dovolit publikovat v podstatě vše - včetně komentářů spadajících do oblasti přestupků či přímo trestných činů. Riziko, že by pak byli potrestáni, je v současnosti velmi nízké... stejně tak jsou nízké případné tresty, které jsou v drtivé většině případů realizovány formou pokuty či obecně prospěšných prací. V praxi to znamená, že si můžeme na internetu psát o komkoli cokoli - včetně lží, nepravd či polopravd, či vyložené nenávistných textů.

Velké množství uživatelů sociálních sítí však na internetu **publikuje pod svou skutečnou identitou a drtivá většina z nich se neobává, že by snad mohli být za své online**

diskusní aktivity nějakým způsobem potrestání. Své jednání často vnímají jako nezávadné, bagatelní, argumentují svobodou slova a projevu, odkazují často na to, že tímto způsobem přece komunikují všichni... a internet vlastně není skutečný, není to reálný svět. Problém hate-crime (nenávistných/předsudečných projevů) tak hned od počátku zlehčují.

U tvůrců nenávistných příspěvků nezáleží na pohlaví či věku, zvláště v posledních letech lze např. pozorovat radikální proměnu komunikace osob v seniorském věku, které jsou velmi často autory či autorkami nenávistných příspěvků toho nejtvrďšího ražení. Naposledy jsme mohli reakce uživatelů staršího věku pozorovat v případě nenávistných projevů zaměřených na redaktorku [Českého rozhlasu Zdeňky Trachové](#) (červen 2019), redaktorka tehdy zažila velké množství nenávistných reakcí, nadávek, výhrůžek a také výzev ke znásilnění - v řadě případů právě od osob v seniorském věku. Ukázky z komentářů např. [zde](#). Abychom byli spravedliví, velmi často se nenávistných projevů dopouštějí i velmi mladí uživatelé viz např. [zde](#), na věku tedy v zásadě nezáleží, nicméně je třeba zapomenout na to, že by snad stáří automaticky přinášelo životní moudrost a slušnost v komunikaci - v online prostředí toto neplatí.

Svoboda slova a projevu?

Drtivá většina autorů nenávistných příspěvků v online prostředí žije v iluzi, že si v online prostoru mohou dovolit vše a že svoboda projevu/slova znamená, že si mohou napsat a říci cokoli je napadne. Není to pravda, i svoboda projevu má samozřejmě své limity, které podrobně popisujeme např. [zde](#) a [zde](#). Nicméně i pro potřeby tohoto textu je třeba shrnout alespoň to základní - **svoboda projevu nezahrnuje situace, kdy někomu vyhrožujeme, urážíme jej, nebo ho např. vydíráme.** Svoboda projevu má skutečně svá omezení a vždy je měla (alespoň v evropském a logicky i českém právním systému).

Neexistují vzory. Slušnost je vnímána jako slabost.

V současnosti existuje velmi málo pozitivních vzorů komunikace v online prostředí, které by bylo možné využít jako příklady toho, jak je možné na jedné straně prezentovat své názory, ale zároveň si zachovat alespoň minimální standardy slušnosti. **Slušnost je bohužel vnímána jako slabost.** Vzory nelze v žádném případě hledat v politice - představitelé vrcholné politiky jsou naopak negativními příklady toho, jak by komunikace v online prostředí neměla probíhat. V podstatě téměř všichni vrcholní představitelé politiky jsou vzory negativními, které lze použít pouze jako příklady odstrašující.

Hate crime? Počet stíhaných postupně stoupá

Hate crime, trestné činy z nenávisti, jsou v České republice (a dalších evropských zemích) na vzestupu. K hate crime se podrobně vyjadřuje např. analýza doc. Mareše publikovaná [na webu MVČR](#) a samozřejmě také samotná Policie ČR, která upozorňuje na to, že svoboda projevu v online prostředí má své hranice a po jejich překročení hrozí uživatelům celá řada trestů.

Policie České republiky

28. listopad v 9:52 ·

Neomezená virtuální svoboda a anonymita má i na sociálních sítích právní rámec a hranice. Svým příspěvkem či jen komentářem můžete naplnit skutkovou podstatu hned několika paragrafů trestního zákoníku. Myslete na to, než napíšete nějaký ten „jed“ - děkujeme!

§ 181 - poškození cizích práv

§ 184 - pomluva

§ 345 - křivé obvinění

§ 355 - hanobení...

§ 356 - podněcování k nenávisti...

§ 357 - šíření poplašné zprávy

§ 364 - podněcování k trestnému činu

§ 365 - schvalování trestného činu

§ 404 - projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačování práv a svobod člověka

Důležité informace k tématu pak poskytuje také státní zastupitelství, citujeme ze [Zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2018](#): “V oblasti trestných činů z nenávisti (hate crimes) se v roce 2018 projevil poměrně výrazný vzestup, jakkoli podíl na celkovém objemu kriminality je stále nízký, jde však o formu trestné činnosti mající závažné společenské dopady.

Lze pozorovat pokles „čisté“ propagace extremistických hnutí směřujících k potlačení práva a svobod člověka, který je však vyvážen nárůstem nenávistných výroků na internetu, a to zvláště na sociálních sítích. Nenávistné projevy, které byly dříve zaměřeny zejména vůči Romům, se částečně přesunuly vůči muslimům a imigrantům a směřovaly i vůči osobám, které se k přijímání uprchlíků a pomoci jim stavějí vstřícně. Přitom je takřka nemožné stíhat všechny nenávistné výroky zaznamenané ve virtuálním prostředí, a to jak vzhledem k jejich množství, tak i obtížím spojených s prokázáním autorství těchto výroků. Nejvyšší státní zastupitelství však považuje postih těchto tzv. předsudečných trestných činů za velmi důležitý, neboť pocit pachatelů z nepostižitelnosti a anonymizace v prostředí sociálních sítí může tento druh trestné činnosti eskalovat.”

Státní zastupitelství tak jedním dechem říká, že je postih těchto trestných činů velmi důležitý, na druhou stranu však také říká, že je téměř nemožné stíhat všechny nenávistné projevy. A praxi tomu tak skutečně je, stíháno je v této oblasti velmi málo pachatelů.

Pokud jste sledovali případ nenávistných komentářů v rámci např. [tabla prvňáčků z Teplic](#), tak z několika set nenávistných komentářů došlo k trestnímu stíhání (či jakékoli jiné sankci) pouze u tří osob. U některých kauz, např. v případě [nenávistných útoků na Marka Wollnera](#) v pseudokauze vyvolané Tomio Okamurou (či správcem jeho profilu) pak nebyl obviněn nikdo, přestože komentáře uživatelů obsahovaly výzvy k fyzickému útoku a likvidaci, výhrůžky apod. Obviněn pravděpodobně nebude ani nikdo z těch, kteří se zapojili do kauzy útoků na novinářku Českého rozhlasu, nicméně [tuto kauzu policie dosud prověřuje](#).

Smutným závěrem pak zůstává, že v **drtivé většině nenávistných příspěvků spadajících do oblasti hate crime**

není pachatel žádným (ani symbolickým) způsobem potrestán.

(Jeden z několika set veřejných nenávistných příspěvků v kauze novinářky Českého rozhlasu, kterou prověřuje PČR. [Zdroj](#))

Nabízí se otázka, **kdo za nenávistné projevy v online prostředí**

nese odpovědnost. Na jedné straně je to zcela logicky autor daného příspěvku či výhružného komentáře, odpovědnost by měl však nést i ten, kdo nenávist vyvolal - např. zveřejněním nepravdivé informace na profilu, která nenávistnou diskusi vyvolala. Ten má totiž kdykoli možnost příspěvek odstranit, upravit, vysvětlit, dementovat, zablokovat uživatele apod. To se však v drtivé většině kauz z poslední doby neděje, a to zcela záměrně.

Jsou tedy autoři nenávistných předsudečných příspěvků v online prostředí beztrestní?

Svůj text jsem zahájil možná trochu řečnickou otázkou, zda jsou autoři nenávistných příspěvků v online prostředí beztrestní. Moje odpověď je realistická - **hranice práva sice porušují, ale trestání nejsou** - v tuto chvíli drtivá většina nenávistných projevů není žádným způsobem trestána - a to ani symbolicky (třeba pokutou), přestože se jejich tvůrci dopouštějí trestných činů či přestupků. Někteří diskutéři sice trestu neuniknou ani v současnosti, nicméně je jich velmi málo.

Nenávistné projevy jsou bohužel velkou částí společnosti vnímány jako *“normální hospodská debata. A protože máme svobodu slova (projevu), můžeme si komukoli říkat cokoli, nikdo nás nesmí cenzurovat a nic se nám nemůže stát”*. Zároveň jsou nenávistné projevy posilovány skupinovou dynamikou - uživatelé se v komentářích vzájemně podporují, upevňují se v názorech, posilují se, potvrzují si vzájemně často zcela nepravdivé informace, šíří dezinformace, překonávají tabu (když může vyhrožovat ona, můžu i já)... jednoduše posouvají hranice společenského chování. **A protože nejsou potrestáni, ve svém jednání pokračují se stejnou či větší intenzitou.**

Pevně doufám, že slova policie a státního zastupitelství k problematice předsudečných/nenávistných trestných činů nejsou pouze marketingovou proklamací, ale budou skutečně převáděna do praxe. Svobodu projevu to nijak neomezí, mít jiný názor a projevovat jej je přirozené a

naprosto v pořádku. Záleží však na tom, na základě jakých informací a jak svůj názor projevujeme.

Pro E-Bezpečí
Kamil Kopecký